

środa, 29.03.2023

Grądek - najmłodsza wieś

Nazwa

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego podaje, że nazwa wsi wywodzi się od słów: Grabek, tudzież Gręb, Grębek, bądź grobla. Wszystkie one stanowią źródło takich nazw jak Grąbczewo, Grabiec, Grębków i co ciekawe te określenia znajdowały się głównie w obrębie granic dawnego Mazowsza.

Nazwa Grąd oraz Grądek oznaczały przede wszystkim miejsca wynioślejsze nad mokradła, błota i torfowiska, wybierane przeważnie do zakładania nowych osad, które stąd otrzymywały swoją nazwę. Podobnie było z nazwami Grąby i Grąble, których określenia pochodziły od słowa grobla.

Podobnie też pochodzenie nazwy wzmiankuje Słownik Języka Polskiego pod redakcją prof. Mieczysława Szymczaka. Według autorów słowo „grąd” oznacza:

- 1) las liściasty lub mieszany z przewagą grabów, czasem także dębów i świerków rosnący na wilgotnych, głównie gliniastych glebach,
- 2) łąkę lub pastwisko wysoko położone na stokach lub pobrzeżach dolin

Profesor Kazimierz Rymut w słowniku „Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny” podaje kilka nazwisk wywodzących się od tego określenia: Gręda - 1619 rok, Grenda bądź Grędziński. Według niego nazwiska te pochodzą od staropolskiego słowa „grąd”, oznaczającego wzniesienie, choć pierwotnie oznaczało pierś. Być może także źródłem była gwara ludowa, która słowem „grędzić” określała kręcenie się, a słowem „gręda”, opisywała bieg konia, trucht.

Biorąc jednak pod uwagę otoczenie wsi, a więc bagna i moczary, osuszone zresztą w XX w. przez meliorację, wydaje się, że to pierwsze znaczenie jest źródłem nazwy wsi: teren wyniosły nad bagna i moczary.

Dziś okolice wsi stały się dogodne dla wypasu zwierząt oraz upraw rolniczych. Jednak pozostały ślady dawnych mokradeł w drzewostanie - charakterystycznym dla terenów podmokłych: olchy, topole i jesiony, które dość dobrze znoszą mokre tereny.

Miejscowość

Pierwsze ślady poświadczające istnienie tej wsi można odnaleźć na mapie z 1839 roku. Zaznaczono tam niewielką miejscowość o nazwie „Folwark Grądek”. W dokumentach pisanych po raz pierwszy zaznaczono jej obecność w roku 1827. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i ziem sąsiednich, wydawany pod koniec XIX wieku, podaje, że Grądek był kolonią majątku z Zawad już w roku 1827.

„pogłównego” nie zawierają wzmianek o istnieniu Grądka. Wielokrotnie natomiast mowa jest o Grądzie, wiosce należącej do majątku Rumockiego. Grąd Rumocki, obecnie Dobrawola, był położony w innym miejscu, choć obie miejscowości dzielą tę samą nazwę, wynikającą z położenia.. Jest to problem przy opisywaniu obu wiosek, ponieważ bliskie sąsiedztwo i podobieństwo nazw może być przyczyną pomyłek.

Grądek Zawadzki był małą miejscowością. Jeszcze na przełomie wieków i w okresie międzywojennym mieszkało tu kilka osób, tworząc mały majątek, a raczej osadę położoną nad prawym brzegiem Mławki. Głównym zajęciem mieszkańców była uprawa roli oraz wypas zwierząt. Prawdopodobnie także zajmowano się pilnowaniem rzeki, to znaczy oczyszczaniem brzegów z rosnących roślin wodnych.

W opisywanych czasach wieś stanowiła własność rodziny Oborskich, zaś w drugiej połowie XIX wieku stała się własnością Rodziny Podczaskich. W wyniku małżeństw i przekazywanych wian ślubnych w 1905 roku dwór wraz ze wsią stał się własnością rodziny Sędzimirów, która zarządzała majątkiem aż do roku 1937, kiedy to decyzją ówczesnego premiera majątek został rozparcelowany

W obecnych czasach Grądek też jest małą osadą. Według Spisy ludności z roku 2021 wieś liczyła 72 mieszkańców. Terytorialnie i administracyjnie wieś należy do gminy Szreńskej.

Z pewnością po dawnych czasach pozostały jeszcze nazwy lokalne. W roku 1972 ówczesna Komisja Ustalania Nazw Miejscowości wydała broszurkę „Urzędowe Nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych”. Zawiera ona lokalne nazwy charakterystyczne dla każdej miejscowości. W przypadku Grądka znajdujemy tam takie nazwy:

- Bankowskich łąki
- Ostrów na oznaczenie pól
- Parchy - łąki
- Podseperunki - pola
- Za Rowem - pola

Rezerwat przyrody "Dolina Mławki"

Chyba jedyną okoliczną atrakcją jest Rezerwat Przyrody. Utworzony został w 1994 r. na powierzchni 147,41 ha. w dolinie rzeki Mławki, na terenach wsi Grądek w sąsiedztwie drogi Zawady - Wola Proszkowska. Rezerwat utworzono dla ochrony dużego kompleksu olsu i olsu jesionowego z licznymi stanowiskami ptaków zagrożonych wyginięciem.

Drzewostan uroczyska buduje olsza czarna. W niektórych miejscach pojawiają się brzoza, jesion i wiąz, a miejscami także świerk i wierzb krucha. Spotyka się tu też olsze szarą co potraktowane jest jako stanowisko wyspowe tego gatunku poza granicami naturalnego zasięgu. Dominują drzewostany w trzeciej klasie wieku (40-60 lat), bo stanowią 62,5%, wyraźny jest też udział drzewostanów IV klasy wieku (60-80 lat) - 11,2%. Pod względem fitosocjologicznym w lasach uroczyska wyróżniono dwa zbiorowiska roślin:

lęg olszowo-jesionowy i ols porzeczkowy. Pierwszy zajmuje tereny żyzniejsze i nieco suchsze, drugi uboższe i wilgotniejsze.

Flora projektowanego rezerwatu liczy 192 gatunki roślin naczyniowych, wśród których znajdują się pokrzywa, kuklik zwisty, bniec czarny; w olszach - dodatkowo występują: turzycza odległokłosa, narecznica błotna, karbieniec pospolity, psianka słodkogórz, przytulia czepna,

Na terenie rezerwatu jest wiele stanowisk chmielu, który pnąc się po drzewach i krzewach tworzy girlandy nadające niepowtarzalny urok zbiorowiskom i wskazuje na ich naturalność.

Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 57 gatunków ptaków, z których większość należy do gatunków lęgowych, a część to gatunki w różnym stopniu zagrożone, jak choćby: gołębiarz, dzięcioł średni, świergotek łąkowy, turkawka, dzięcioł czarny, dzięciołek, myszółów, krętogłów, pokrzywnica, dziwonina, gil czy rudzik.

Przez rezerwat przepływa ciek - Kanał Kozak pełniący funkcję rowu melioracyjnego dla sąsiadujących z rezerwatem gruntów użytkowanych rolniczo.

Ps. Zapraszamy do obejrzenia zdjęć w poniższej Galerii.

-

Strona oraz materiały zawarte w niej są objęte prawami autorskimi. Wykorzystywanie, kopiowanie i publikowanie części lub całości treści i informacji zawartych na stronie Parafii wymaga zgody Administratora Serwisu Parafii św. Mikołaja w Lipowcu Kościelnym (adres e-mail w nagłówku strony).

—